

O-TOMI ÉRINTETLENSÉGE

A Meidzsi első évében, május 14-én kihirdették, hogy a császári csapatok másnap hajnalban megrohamozzák a magukat Sógi-nak nevező zendülőket, akik az uenói Kaneidzsi templomba húzódtak. A környék polgárai ürítsék ki házaikat, s meneküljenek, amerre látnak. Délutánra már kongott az ürességtől Kogaija Szeibinek, az egyik sitajai rövidáru kereskedőnek a háza, csak konyhája egyik sarkában mocorgott valami. Egy hatalmas, tarka kandúrmacska.

Sötét van a házban, a külső tolóajtók elrekeszelve. A szűk utca zaja sem hatol be, csak a napok óta hol erősödő, hol gyengülő eső verése hallik a háztetőről. Valahányszor felerősödött az egyhangú zaj, a kandúr tágra meresztette borostyánszín szemét. Nem világol már a tűzhely parazsa sem, s a mindent ellepő sötétségben ijesztően cikázik ide-oda a két szem pontfénye. Minthogy az esőzajon kívül más hangot nem hallott, szemhéját annyira lebecsátotta, hogy szemé résnyire keskenyedett. Időnként még megvillantotta szemét, azután elaludt. Kint változatlan szeszéllyel csapkodott az eső, s az idő lassan múlt.

Már alkonyult odakinn, amikor hirtelen kinyitotta szemét. Fülét hegyezve figyelt az eső verésére. Szűnőben van. Az utcáról behallatszott a gyaloghintósok lábdobogása. Néhány másodperc múlva a konyha mintha megvilágosodott volna: kirajzolódott a deszkaállványon magasló tűzhely körvonala, megcsillant a dézsában a víz; jól látszott a tűzistennek szentelt fenyőgally is. A macska nyugtalanul kémlelte az alacsony, kívülről nyíló ablakot.

Kitárult a konyhaajtó, s egy bőrig ázott koldus lépett be. Előrenyújtotta kendős fejét, a ház csendjére fülelt. Amikor meggyőződött róla, hogy a ház üres, fellépett a konyha deszkadobogójára. A macska tágra nyílt szemmel hátrált, de ez nem zavarta a jövevényt, nyugodtan lerántotta kendőjét.

Borotvátlan arcán dús bajusz és néhány friss sebhely. Ilyen borostásan is szép arc. Hajából kirázta a vizet, s arcát törülgetve hívogatta a macskát:

— Cica, cic-cic...

Az ismerős hangokra az állat fülét hegyezte, miközben nem szűnő gyanakvással méregette a jövevényt. A koldus lehajította magáról a szalmafonatú köpenyt, és sáros lábait maga alá húzta. Közvetlenül a macska elé telepedett. Felnevetett, és hatalmas tenyerével megsimogatta az állatot:

— Macskám, téged aztán szépen itthagytak...

Bújt volna el a macska, de mégis maradt: kényes-vékonyra húzta szemét. A férfi elvonta a kezét, nyári kimonójából előhúzott egy zsírosan fénylő pisztolyt. Vizsgálta a fegyver ravaszát. Szokatlan kép: Ueno háborús levegőjében egy kiűritett házba beszökik egy koldus. Fegyveresen. És a macska: résnyire szűkíti szemét, és olyan nyugodt pózával kuporog ott, mint a minden titkok tudója. A koldus megforgatta kezében a pisztolyt, s beszélni kezdett:

— Macskám, ha eljön a hajnal, golyók röpdösnek körös-körül. Ha egyetlenegy is eltalál, beledöglesz. Vigyázz hát, nehogy előbújj a házból. Régóta ismerjük egymást. Ez a mai az utolsó napunk, s ha én holnap meghalok, te sem élsz tovább. Ha mégis túlélném, ígérem, nem zavarlak szemétdombodon. Ez jó hír, igaz?

Künn erősödött az eső kopogása, valósággal ömlött az alacsonyan szálló felhőkből. A konyhában sötétebb lett, s a koldus sokat forgatott fegyverét élesre töltötte.

— Macskám, meggyászolsz-e engem? Ugye, nem. Mondják, a macska olyan állat, amely gazdájának akár három évi hűségét is könnyen elfelejti. Miért ne lennél te is ilyen? Persze én . . . — Elhallgatott.

Mintha motoszkálna valaki a bejáratnál. Hirtelen elrejtette fegyverét. Az ajtóra meredt, amelyet az a valaki félretolt. Készen várta az ismeretlent.

Ijedt sikoly szaladt ki a belépő fiatal lány száján. Meztelen lábán fapapucs. kezében olajos papírernyő. Már-már hanyatthomlok szaladt volna ki, aztán első ijedtségéből ocsúdva a bent rejtőző ember arcát fürkészte a félhomályban.

A koldus is meghökkenet. Feltérdelve bámult az álló nő-alak arcába. Meghökkenése elmúlt. Egy darabig mozdulatlanul nézték egymást.

— Jaj, Sinkó, hát te törtél be? Hogy megijesztettél! — mondta a fiatal lány nyugodtabban.

— Bocsáss meg, de ez a rettenetes eső a bűnös, ez tett betörővé. Ezért változtattam foglalkozást . . .

— Még ha nem is rablási szándék vezetett ide, azért mégis felhaborító! — Néhányat suhintott ernyőjével, hogy leverje róla a vizet. Aztán rákiáltott a koldusra:

— Gyere már le onnan a padkáról, hogy is lehettél ilyen vakmerő . . . Add át a helyed.

— Hogyne, hogyne, azonnal elmegyek. Csak azt mondd meg, te miért nem menekültél el?

— Én is elmenekültem. De mi közöd hozzá?

— Szóval dolgoz van még itt. Akkor csak rajta.

A szolgáló haragosan leült a padka szélére, lábát a mosogató medence peremére helyezte. Egy kis edényt megmerített a dézsában, a vizet sáros lábára csorgatta. A koldus ezalatt visszatelepedett előbbi ülésébe, és bajuszát simogatta. Nézte a szolgálót. Kreol bőrű, szeplős arcú vidéki lány. Öltözete az igénytelen cselédeké: kék háziszóttos kimonóját keskeny öv fogta össze. Üde arca, izmos teste mégis friss, gyönyörű gyümölcsre emlékeztet. Különleges szépség.

— Biztosan nagyon fontos dolgot felejtettetek el, ha még ilyen viharos időkben is visszajöttél, O-Tomi. Mit hagytatok itt?

— Ne érdekeljen. Ideje, hogy elmenj — mondta hirtelen támadt ingerültséggel a cseléd. Aztán fürkészőn a koldusra nézett, s szelídebb hangon megkérdezte:

— Mondd, Sinkó, nem láttad itt valahol a macskánkat?

— A macskátokat? De még mennyire! Az előbb még itt kuporgott. Csak nem kóborolt el azóta? — tekintett körbe. Meglátta a macskát. A polc lábasai közé menekült.

O-Tomi meglátta az állatot, s örömeiben elhajította a meritő edényt. A dobozóra állt, s már el is felejtette, hogy nincs egyedül. Sinkó csodálkozó tekintete a polcon kuporgó macskáról O-Tomira siklott:

— Csak nem a macska miatt jöttél vissza?

— És ha azért? Gyere ide, Mike, gyere le . . .

Sinkó felnevetett, olyan hangosan, hogy túlharsogta a behallatszó eső zaját. O-Tomi felbőszült, s haragtól vörösén fordult a koldus felé:

— Alávaló vagy. Kinevetsz, mert úrnóm szenved Mike miatt? Szüntelen zokog, ha arra gondol, hogy megölhetik a macskáját. És te ezen nevensz!

— Igaz, igaz, O-Tomi; értelek. Többet nem nevetek — válaszolta, s még egyre fuldokolt a nevetéstől. Aztán hozzátette:

— Lám, nyakunkon a háború, s van, aki a macskájával törődik! Ezen csak

nevetni lehet. Megmondom kereken, hogy úrnőd önző, lelketlen személy, ilyen esőben is elzavar . . .

— Hallgass! Nem tűröm, hogy asszonyomra bárki bármit is mondjon — és indulatosan dobbantott.

A koldus értetlenül nézte a háborgó O-Tomit. Milyen őseredeti szépség ez a lány! Kimonója csuromvizesen tapad a testére, s mintegy kényszeríti, bármerre nézzen is, hogy a testére gondoljon. Erre a kétségtelenül szűzi testre. Így hát Sinkó nem vette le róla tekintetét, s egyre kuncogott:

— De miért ne lenne igazam? Ezt a negyedet már teljesen kiürítették, s ő mégis ideküld téged. Ha nem is farkassal, egyéb veszéllyel azért találkozhatasz . . .

— Elég, semmi közöd hozzá . . . Inkább vedd le nekem a macskát! A támadás még nem kezdődött el.

— Nekem más a véleményem. Egy nőt ilyenkor ezer veszély fenyeget. Ha még mindig nem hiszed, gondold arra, hogy mi most itt kettesben vagyunk. És ha én most azt mondanám . . . mit csinálnál? — kérdezte olyan egykedvűen, hogy O-Tomi nem tudta eldönteni: tréfál-e, vagy komolyan beszél?

O-Tomi töretlen fényű szemében a félelemnek még az árnyéka sem lebbent meg. A koldushoz lépett:

— Sinkó, csak nem fenyegetsz?

— Fenyegetlek? Az volna a jobbik eset. Mert a császár katonái sem mind becsületes emberek. Én koldus vagyok, s a koldusok közt a fenyegetés ritkán marad fenyegetés — de mondókáját nem tudta befejezni, mert O-Tomi megragadta ernyőjét és fejbeütötte.

— Nekem aztán ne hangoskodj! — Az ernyő ismét lecsapott. Sinkó félre ugrott, az ernyő a vállát érte. A macska ijedtében nagy csörömpölést csapva a tűzistennek szentelt polcra ugrott. Sinkóra ráesett a fenyőgally, s végigcsurgott rajta a mécsviasz. O-Tomi egyik ütést a másik után mérte rá. Sinkó kikapta a kezéből az ernyőt, félrehajította, s a lányra vetette magát. Dulakodtak, künn erőre kapott az eső, a konyha még sötétebb lett. Sinkó sehogyse bírt a cseléddel, az egyre ütötte, karmolta. Sinkó káromkodva az ajtóhoz ugrott.

— Te szuka, te!

A zilált hajú O-Tomi kezében megvillant a kebléből előrántott borotva; elszánt arcán mégis mintha az érzéki vágy valamiféle tüze is felcsillant volna. Mennyire hasonlított a tűzistennek szentelt polcocskán hátát domborító macskához! Néhány pillanatig kutatva keresték egymás tekintetét. Sinkó fagyos mosolyt erőltetett magára, és előrántotta pisztolyát:

— Na, most merj rám támadni! — Pisztolya csövét O-Tomi mellének irányította.

A cseléd arcára tehetetlen düh ült ki, s némán meredt a férfira. Sinkó talán mást várt, mert pisztolyát csalódottan a mennyezetre irányította. Aztán a sötétben borostyánszín szemmel figyelő macskára.

— O-Tomi, nézd csak, egyetlen lövés, s a macska lefordul onnan. És te is az ő sorsára juthatsz — nevetett fel, s ujját a fegyver ravaszán billegtette.

— Sinkó! — kiáltotta a leány. — Ne lőj!

Sinkó miközben a macskát célozta, O-Tomira nézett.

— Szóval ne lőjek . . .

— Szánd meg szegény párát! Ne bánts a szerencsétlen Mikét! — kérlelte elváltozott hangon. Félve, fogvacogva meredt a férfira: két ajka közül elővillongott szép, aprószemű fogsora. Sinkó szemében megvetéssel vegyes csodálkozás révedezett, és lebecsültette pisztolyát. O-Tomi arcára visszatért a nyugalom.

— Nem bánom kedves állatocskádat. De ezért a testeddel kell megfizess — mondta Sinkó, és a szeme sem rebbent.

O-Tomi elfordult. Szívében egyszerre gerjedt a düh, a gyűlölet, az undor, a vágy, a vágy is.

Sinkó nem vette le tekintetét O-Tomi zűrzavaros érzelmeket tükröző arcáról, s félretolta a lakószoba ajtaját. Odalent még sűrűbb a sötétség, mint a konyhában, de az otthagytott bútorok körvonalai még kivehetők. A küszöbről nézte O-Tomi verejtéktől gyöngyöző nyakát. A szolgáló megérezhette a vizslató tekintetet, mert felsőtestét előredöntve visszabámult Sinkóra. Arca ismét régi üdeségében csillog. Sinkó hunyorgott zavarában, s pisztolyát ismét a macskára szegezte.

— Ne lőj, érted, ne lőj... — sikoltotta O-Tomi kétségbeesve, s kezéből kicsúszott a borotva.

— Ha nem, akkor fáradj be ide — mutatott a koldus kegyetlen mosollyal a lakószoba ajtajára.

— Te dög! — mormogta O-Tomi. Hirtelen felállt, s tüntetően átment a lakószobába.

Sinkó meglepődött. Meglepte a cseléd elhatározása. Künn mintha szűnne az eső, felszakadoznak a felhők, a lemenő nap fénye beszüremlik a konyhába. Sinkó befülelt a szobába, s jól hallotta, amikor a leoldott öv a gyékényre huppant. Egyébként csend volt. Habozva belépett a szobába. O-Tomi a szoba közepén feküdt, arcát tenyerébe rejtve, csak éppen rápillantott, s máris menekült vissza a konyhába. Arcán leírhatatlan indulatok: undor és szegyen keveréke. Háttal a lakószoba felé, gúnyosan felnevetett.

— Ugyan, O-Tomi! Hiszen csak tréfáltam! Gyere ki.

Kis idő múlva ott állt O-Tomi a konyha földes részén, útra készen. Kezében ernyője, keblében a macska. Vidáman fecsegett. Sinkó szégyenkezve mondta:

— Kedves O-Tomi, szeretnék tőled még valamit kérdezni.

— Tessék.

— Semmi, nem is fontos. Mondd csak, ha igaz, hogy a nő életében nagy fordulat, amikor elveszti érintetlenségét, mivel magyarázod a túlzást, hogy egy macska kedvéért...

O-Tomi hallgatott, s mosolyogva simogatta a macskát.

— Hát ennyire szereted?

— Szeretem bizony — válaszolta határozatlanul.

— Te az egész környéken híres vagy arról, mennyire tiszteled a gazdáidat, úrnődet. Tehát úrnőd parancsára jöttél...

— Szeretem Mikét, és ragaszkodom asszonyomhoz is, de... — és félrefordított fejjel a távolba bámult. — Hát ezért.

Amikor Sinkó magára maradt, térdére támaszkodva, hosszan töprengett. Közben az este kiterjesztette szárnyait az egyre erőtlenebbül verdeső eső zajában a konyha fölé is. Sötétség nyelte el az ablaksarkot, a vizesdézsát, a tárgyakat. Megkondult Uenóban a nagyharang. Mintha álmából ébredt volna: szétnézett a sötétben. Kitapogatta az utat a földes konyharészig, az edényt megmerítette a vizesdézsában.

— Na — motyogta maga elé révedezően —, Murakami Sinzaburo no Sigemicu, ma aztán pórul jártál.

A Meidzsi 23. évét írták, március 26-a volt, amikor O-Tomi férjével és három gyermekével kísérték Uenóban a Hirokódzsi útra.

Ezen a napon nyitották meg a városban a III. országos ipari kiállítást, s ugyanakkor a Fekete kapu környékén virágba borultak a cseresznyefák. A Hirokódzsi úton hömpölygött a megnyitóról visszatérő tömeg; a sok hintó és batár, rajtuk több előkelő utas, köztük Tagucsi Ukicsi, Sibuzava Eikicsi és mások.

O-Tomi férje kezében viszi öt esztendő, második fiát, s időnként visszapillant feleségére. Botladozik a tömegben. O-Tomi egyik oldalán lánya, másik oldalán fia kezét fogja, s visszamosolyog férjére. Az elmúlt húsz esztendő felette sem járt el nyomtalanul, de szeme átható fényessége nem veszített semmit. A Meidzsi ötödik évében férjhez ment gazdája egyik jokohamai unokaöccséhez, akinek azóta már a Ginza egyik mellékutcájában van órásboltja.

Ahogy hirtelen feltekintett, az úttesten egy kétfogatos hintó hajtott szembe, benne Sinkó, az egykori koldus. Bár alig látszott ki a rengeteg ruhadísz, strucc-toll, aranyszalag, jelvények alól, bizonyos volt benne, hogy ő. Ősz bajusz fedte a vörhenyes arcot — kétségtelenül a Sinkóé. O-Tomi önkéntelenül megállt. A legkülönösebb, hogy nem lepődött meg. Valahogy tudta, Sinkó nem közönséges koldus. Az arcvonásai, a beszédmódja, pisztolya miatt? Nem tudta eldönteni, miért, de holtbiztosan érezte, hogy nem volt közönséges koldus. Szemrebbenés nélkül nézett Sinkó arcába, s mintha az is visszatekintett volna az egykori szobalányra. Feltámadt a már fakuló emlék: aznap majdnem odaadta magát Sinkónak, hogy megmentse egy macska életét. Miért? Erre még mindig nem tud felelni. Azt sem tudta, Sinkó miért nem fogadta el a követelt áldozatot. De nem volt-e minden olyan természetes? Ahogy a hintó tovaszaladt, úgy érezte, túlsordul a szíve.

Amikor néhány pillanattal később a tömeg közt lépkedő férje rápillantott, O-Tomi olyan frissen, üdén mosolygott vissza, mintha mi sem történt volna.

HANI KJÓKÓ fordítása



Japán színház